

Handreiking

Wegingsinstrumentarium ASR

QuickScan

Daphne de Jonge | Mascha Beijer-Holtman | Maaike Kempes

Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie

Oktober 2025

Colofon

Deze reeks omvat handreikingen die door het Bureau Wetenschap en Opleidingen van het NIFP zijn verricht. Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van het NIFP weergeeft.

Opdrachtgever

Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen
Directie Jeugd, Familie en Aanpak Criminaliteitsfenomenen
Afdeling Jeugdcriminaliteit

Contactpersoon

Maaïke Kempes: m.kempes@dji.minjus.nl

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Items QuickScan	6
2.1 Verstandelijk functioneren	7
2.2 Zelfredzaamheid	9
2.3 Weerstand bieden aan de invloed van anderen	11
2.4 Moeilijkheden bij doelen die passen bij de ontwikkeling richting volwassenheid	12
3. Scoringsformulier QuickScan	13
4. Referenties	16

1. Inleiding

Voor u ligt de korte handleiding Wegingsinstrumentarium ASR: QuickScan. Deze korte handleiding biedt een beknopt overzicht van het gebruik, de items en de scoringsformulieren.¹

De QuickScan 2.0 kan op 3 verschillende momenten toegepast worden:

- De QuickScan 2.0 kan ingevuld worden door een reclasseringswerker of pro Justitia rapporteur bij de advisering ten behoeve van de voorgeleiding of raadkamer (zie hoofdstuk 3).
- Wanneer een reclasserings- of gedragsdeskundig advies ontbreekt, kan de QuickScan 2.0 ingevuld worden door een rechter-commissaris (zie hoofdstuk 4).
- Wanneer een reclasserings- of gedragsdeskundig advies ontbreekt, kan de QuickScan 2.0 ingevuld worden door een rechter terechtzitting (zie hoofdstuk 5).

De QuickScan bevat de volgende onderdelen:

- Twee vragen over de leeftijd van de jongvolwassene: ten tijde van het tenlastegelegde en ten tijde van het opstellen van het advies.
- Vier items met betrekking tot aanwijzingen (voor het onderzoek doen naar) de toepassing van een jeugdsanctie.
- Een beslisboom.
- Een vraag naar andere overwegingen.
- Een vraag naar het eindoordeel.

Hieronder worden de items met betrekking tot aanwijzingen (voor onderzoek doen naar) de toepassing van een jeugdsanctie toegelicht. Per item volgt een definitie, aanwijzingen, toelichting en voorbeeldvragen.

¹ Zie de handleiding Wegingsinstrumentarium ASR (de Jonge et al., 2025) voor nadere achtergrondinformatie en een diepgaande instructie die ingaat op het gebruik van het instrument.

2. Items QuickScan

1. Verstandelijk functioneren
2. Zelfredzaamheid
3. Weerstand bieden aan de invloed van anderen
4. Moeilijkheden bij doelen die passen bij de ontwikkeling richting volwassenheid

2.1 Verstandelijk functioneren

Definitie

Het verstandelijk functioneren heeft betrekking op cognitieve en adaptieve vaardigheden. Met cognitieve vaardigheden worden intellectuele vaardigheden en executieve functies bedoeld. Het gaat om “denken” en “het verwerken van informatie”. Dit verwijst bijvoorbeeld naar *Werkgeheugen* (informatie kort onthouden en bewerken, kan iemand bijvoorbeeld onthouden wat hij moet halen in de supermarkt), *Verwerkingssnelheid* (hoe snel een persoon informatie begrijpt of taken kan uitvoeren), *Aandacht* (het kunnen concentreren zonder snel afgeleid te raken) en *Conceptueel denken* (verbanden leggen, dingen vergelijken of uitleggen) (Resing & Drenth, 2007; Spanjaard et al., 2020). De term adaptieve vaardigheden verwijst naar de praktische, conceptuele en sociale vaardigheden die nodig zijn om in het dagelijks leven te functioneren (Spanjaard et al. 2020).

Aanwijzingen voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie

- Op een eerder moment in het leven is de jongvolwassene gediagnosticeerd met een (licht) verstandelijk beperking.
- Op een eerder moment in het leven zijn er aanwijzingen voor een (licht) verstandelijke beperking gevonden op basis van de totaalscore van de SCIL.
- Onderwijsniveau is lager of gelijk aan de basisschool of praktijkschool/vso.
- Onderwijsniveau is lager of gelijk aan Praktisch opleidingsniveau, MBO 1 of 2.²

² Overgenomen uit: Landelijk Kenniscentrum LVB. (2024) Signalenkaart LVB.

Toelichting

- Wanneer er sprake is van de aanwezigheid van minimaal één aanwijzing voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie, moet het item gescoord worden.
- Om de eerste twee aanwijzingen te scoren is dossierinformatie nodig, bijvoorbeeld een pro Justitia rapportage, reclasseringsrapportages of een rapport van de Raad voor de Kinderbescherming.
- De vragen over het onderwijsniveau betreffen een afgeronde opleiding.
- Praktijkonderwijs is een vorm van voortgezet onderwijs. Als een leerling niet in staat is om een diploma voorbereidend beroepsonderwijs (vmbo) te halen, dan kan de leerling praktijkonderwijs krijgen. VSO staat voor voorgezet speciaal onderwijs en is bedoeld voor leerlingen die specifieke en intensieve ondersteuning nodig hebben.

Voorbeeldvragen

- Heb je een schooldiploma? Welk schooldiploma heb je?

2.2 Zelfredzaamheid

Definitie

Zelfredzaamheid is het vermogen van een individu om zelfstandig te functioneren binnen verschillende levensdomeinen. Het heeft betrekking op zelfmanagement, zoals het uitvoeren van dagelijkse activiteiten. Hiernaast heeft het betrekking op het effectief inschakelen van hulp uit het informele of formele sociale netwerk (Fassaert et al., 2014). De overgang van adolescentie naar volwassenheid brengt verschillende uitdagingen mee op verschillende levensgebieden. Denk bijvoorbeeld aan financiën, opleiding en werk, vrijetijdsbesteding en fysieke en mentale gezondheid (Spanjaard et al., 2020; Van den Toren et al., 2020). Het ontbreken van zelfredzaamheid kan worden opgevat als een belangrijke aanwijzing van een ontwikkelingsachterstand op verschillende ontwikkelingsdimensies. Hiernaast kunnen problemen op genoemde levensgebieden samenhangen met risico op delinquent gedrag en recidive (Spanjaard et al. 2020).

Aanwijzingen voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie

- Heeft moeite met basisactiviteiten zoals persoonlijke verzorging, het zorgdragen voor eigen kamer en spullen, boodschappen doen, koken of het huishouden regelen.
- Heeft problemen met het structureren van dagelijkse taken, vergeet afspraken, heeft geen overzicht over verplichtingen.
- Is afhankelijk van ouders, verzorgers, hulpverlening omtrent de dagelijkse taken, financiën, plannen en organiseren.
- Kan niet zelfstandig omgaan met geld. Heeft bijvoorbeeld schulden, kan niet budgetteren of is afhankelijk van anderen voor financiële ondersteuning.

Toelichting

- Denk bij hulpverlening bijvoorbeeld aan begeleiding door William Schrikker Jeugdbescherming en Jeugdreclassering. Denk hiernaast aan begeleiding door bijvoorbeeld Accare, Amerpoort, ASVZ, 's Heeren Loo, Humanitas DMH, Koraal, MEE, Middin, Pameijer en Pluryr.³
- Maak zo mogelijk onderscheid tussen onkunde en onwil bij de jongvolwassene.
- Wees alert op overbelasting/overvraging. Jongvolwassenen met een licht verstandelijke beperking worden regelmatig overschat en overvraagd door hun omgeving vanwege een gebrek aan duidelijke visuele kenmerken en een vaak relatief sterke verbale presentatie (Leijdesdorff et al. 2024).
- Externe factoren die verband houden met de sociale context en tijd waarin de QuickScan (2.0) wordt afgenomen, moeten buiten beschouwing worden gelaten. Denk bijvoorbeeld aan een woningcrisis waardoor het moeilijk is huisvesting te vinden.

Voorbeeldvragen

- Hoe verzorg je jezelf? (Ga bijvoorbeeld in op douchen, scheren, tandenpoetsen, ondergoed en sokken verschoneren, sporten, gezond eten).
- Hoe gaat in jouw geval het zorgen voor eten (koken)? En het huishouden, zoals schoonmaken de was doen? Hoe zorg je voor je eigen kamer en spullen?
- Hoe organiseer je je dagelijks leven? Hoe ziet jouw week eruit wat betreft school of werk?
- Hoe maak je een afspraak met de huisarts?
- Hoe meld je je ziek op werk?
- Hoe ga je geld om? Kan je sparen, heb je schulden?
- Hoe ga je om met afspraken die je moet nakomen, bijvoorbeeld bij werk of instanties?
- Wie helpt jou als je ergens niet uitkomt?
- Heb je op dit moment of eerder in je leven hulpverlening gehad?

³ Overgenomen uit: Landelijk Kenniscentrum LVB. (2024) Signalenkaart LVB.

2.3 Weerstand bieden aan de invloed van anderen

Definitie

Weerstand bieden aan de invloed van anderen verwijst naar de mate waarin iemand bij beïnvloeding door anderen eigen keuzes kan maken en hier gevolg aan kan geven. Wanneer de vaardigheden om weerstand te bieden aan de invloed van anderen minder ontwikkeld zijn, volgen adolescenten vaak de activiteiten en gedragingen van hun omgeving, ook wanneer deze tegen hun eigen wensen, normen en waarden ingaan. Ze hebben moeite om zich assertief te uiten of om situaties te vermijden (Spanjaard et al., 2020). Cauffman & Steinberg (2000) laten zien dat wanneer het weerstand bieden tegen anderen minder goed is ontwikkeld, meer antisociaal gedrag wordt vertoond.

Aanwijzingen voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie

- Bij het plannen en/of uitvoeren van het delict werd de jongvolwassene beïnvloed door anderen.
- Het delict betreft een groepsdelict.
- Laat zich meestal makkelijk door anderen overhalen.

Voorbeeldvragen

- Hoe belangrijk vind jij de mening over jou van anderen?
- Wat vind jij van “nee” zeggen?
- Als iemand iets aan jou vraagt en/of voorstelt, maak je dan gelijk een keuze?
- Bevind je je weleens in een situatie waarin je iets doet om erbij te horen, ook al voelde je je daar niet goed bij?
- Bij een groepsdelict: Welke rol speelde jij in het delict? En anderen?
- Bij een vermogensdelict: Waarom heb je dit gedaan? Doorvragen op beweegredenen.

2.4 Moeilijkheden bij doelen die passen bij de ontwikkeling richting volwassenheid

Definitie

Een individu wordt in verschillende levensfasen geconfronteerd met verschillende verwachtingen en eisen vanuit de omgeving. Deze ‘ontwikkelingstaken’ kunnen gezien worden als thema’s die karakteristiek zijn voor een specifieke levensfase binnen een bepaalde cultuur en die bepaalde vaardigheden vragen (Spanjaard & Slot, 2015). Ontwikkelingstaken richten zich onder andere op maatschappelijke verwachtingen, identiteit en autonomie (Spanjaard et al. 2020). Wanneer het de jongvolwassene niet lukt om de ontwikkelingstaken te volbrengen en hierbij ondersteuning nodig heeft, kan men spreken van moeilijkheden bij doelen die passen bij de ontwikkeling richting volwassenheid.

Aanwijzingen voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie

- Heeft problemen op het gebied van opleiding. De jongvolwassene heeft bijvoorbeeld geen startkwalificatie. Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2 of hoger);
Óf
Heeft problemen op het gebied van werk. De jongvolwassene heeft geen werk of moeite om werk te behouden.
- QuickScan 2.0: Heeft moeite met het vormen van een eigen identiteit en (bepaalde mate van) autonomie. De jongvolwassene weet nog niet goed wie hij is, wat hij wil. Heeft moeite met het zelfstandig uitvoeren van beslissingen die aansluiten bij wie hij is en wat hij wil.

Toelichting

- Wanneer de jongvolwassene inzicht heeft in zichzelf en zijn persoonlijke doelen, maar de middelen of ondersteuning mist om deze doelen op een haalbare en maatschappelijk verantwoorde manier te bereiken kan dit item gescoord worden als “ja”.
- De tweede aanwijzing/bullet kan alleen beoordeeld worden wanneer gebruik wordt gemaakt van de QuickScan 2.0.

Voorbeeldvragen

- Wat doe je overdag qua opleiding en/of werk? Hoe gaat dit?
- Heb je een schooldiploma? Welk schooldiploma heb je?
- Hoe zou je willen dat je dag eruitziet?
- Wat vind je belangrijk in je verdere toekomst? Wat zou je graag willen doen nu? En straks, als je een jaar ouder bent?

3. Scoringsformulier QuickScan

Voorwaarden alvorens de QuickScan in te vullen: ZSM-tafel

- Aan de ZSM-tafel wordt een casus besproken van een verdachte tussen de 18 en 23 jaar.
- De professional is Officier van Justitie, reclasseringswerker of een andere professional die onder de verantwoordelijkheid van de Officier van Justitie de opdracht krijgt te adviseren over toepassing van artikel 77c. De professional heeft kennis van beschikbare jeugd- en volwassensancties, heeft ervaring met het adolescentenstrafrecht en is getraind in het afnemen van de lijst.

Voorwaarden alvorens de QuickScan in te vullen: zelfstandig door het OM

- Er is sprake van een opsporingsonderzoek uitgevoerd door het OM waarbij de verdachte een jongvolwassene betreft tussen de 18 en 23 jaar.
- De professional is Officier van Justitie of een andere professional die onder de verantwoordelijkheid van de Officier van Justitie de opdracht krijgt te adviseren over toepassing van artikel 77c. heeft kennis van beschikbare jeugd- en volwassensancties, heeft ervaring met het adolescentenstrafrecht en is getraind in het afnemen van de lijst.
- In dezelfde strafzaak is geen reclasseringsadvies aanwezig.

Opbouw wegingslijst

1. Notitie leeftijd jongvolwassene.
2. Aanwijzingen voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie (zie paragraaf 3.1).
3. Beslisboom.
4. Andere overwegingen.
5. Eindoordeel.

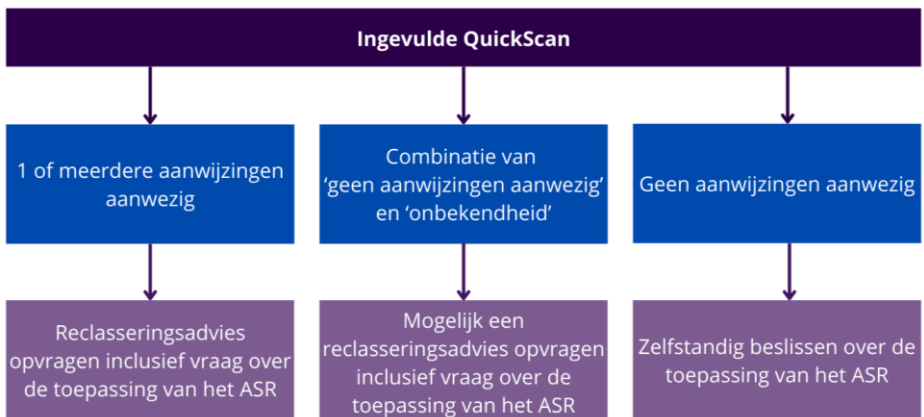
Leeftijd jongvolwassene

Leeftijd jongvolwassene ten tijde van het tenlastegelegde	
Leeftijd jongvolwassene ten tijde van het opstellen van het advies	

Aanwijzingen voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie

Dimensies van (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsancties	Eén of meer aanwijzingen voor (het onderzoek doen naar) toepassing van een jeugdsanctie aanwezig?		
	Ja	Nee	Onbekend
Verstandelijk functioneren			
Zelfredzaamheid			
Weerstand bieden aan de invloed van anderen			
Moeilijkheden bij doelen die passen bij de ontwikkeling richting volwassenheid			

Beslisboom

Andere overwegingen: Beschrijf eventuele andere overwegingen die een rol spelen bij de advisering over de toepassing van een sanctie en/of maatregel vanuit het jeugdstrafrecht of vanuit het volwassenstrafrecht.

Eindoordeel

- Beslisboom opvolgen, reclasseringsadvies opvragen.
- Beslisboom opvolgen, zelfstandig beslissen over de toepassing van het ASR.
- Beslisboom niet opvolgen, reclasseringsadvies opvragen.
- Beslisboom niet opvolgen, zelfstandig beslissen over de toepassing van het ASR.

4. Referenties

- Cauffman, E., & Steinberg, L. (2000). (Im)maturity of judgment in adolescence: Why adolescents may be less culpable than adults. *Behavioral Sciences & the Law*, 18(6), 741-760.
- De Jonge, D., Beijer-Holtman, M. D. Beijer-Holtman., & Kempes, M. (2025). *Handreiking Wegingsinstrumentarium ASR*. Nederlands Instituut Forensische Psychiatrie en Psychologie.
- Fassaert, T., Lauriks, S., van de Weerd, S., Theunissen, J., Kikkert, M., Dekker, J., ... & de Wit, M. (2014). Psychometric properties of the Dutch version of the self-sufficiency matrix (SSM-D). *Community mental health journal*, 50(5), 583-590. <https://doi.org/10.1007/s10597-013-9683-6>.
- Landelijk Kenniscentrum LVB. (2024). Signalenkaart herkennen van mensen met een licht verstandelijke beperking (LVB). Signalenkaart LVB - Landelijk Kenniscentrum LVB
- Resing, W., & Drenth, P. (2007). *Intelligentie*. Uitgeverij Nieuwezijds.
- Spanjaard, H. J., Filé, L. L., Noom, M. J., & Buysse, W. H. (2020). *Achterlopende ontwikkeling. Het begrip 'onvoltooide ontwikkeling' in de toepassing van het adolescentenstrafrecht*. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum Ministerie van Justitie en Veiligheid.
- Spanjaard, H., & Slot, W. (2015). Tijden veranderen, ontwikkelingstaken ook: Een 'update' van het competentiemodel. *Kind & Adolescent Praktijk*, 14(3), 14-21. <https://doi.org/10.1007/s12454-015-0029-0>.
- Van den Toren, S. J., van Grieken, A., de Kroon, M. L., Mulder, W. C., Vanneste, Y. T., & Raat, H. (2020). Young adults' self-sufficiency in daily life: the relationship with contextual factors and health indicators. *BMC psychology*, 8(1), 89. <https://doi.org/10.1186/s40359-020-00434-0>.